

ย่านางแดง

ชื่ออื่น	ขยัน สขาน ขยาน	
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	ต้น	เป็นไม้เถาค่อนข้างแข็งแรงขนาดใหญ่ มีเหง้าหัวใต้ดิน เถายาวประมาณ 4-10 เมตร สีนํ้าตาลเกลี้ยง พากตามต้นไม้อื่น กิ่งแขนงจะแยกออกตามง่ามใบสลับกันไป กลมเป็นระเบียบตามปลายกิ่งแขนง มีมือม้วนเป็นคู่ๆ ตรงข้ามกัน สำหรับเกาะยึดพวงต้นให้ขึ้นได้ตรงๆ
	ใบ	เป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ มีหูใบเล็กๆ 1 คู่ ใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่ ขนาดกว้าง 3-6 ซม. ยาว 6-12 ซม. โคนใบหยักเว้าเล็กน้อย ปลายใบสอบแคบหรือแหลม เนื้อใบเกลี้ยงเป็นมัน ใบยอดอ่อนสีออกแดง
	ดอก	ออกเป็นช่อยาวเรียงตามปลายกิ่งช่อหนึ่งยาว 50-100 ซม. คล้ายดอกประดัดจีน มีจำนวนมาก ดอกโตยาว 2.5 มม. ดอกกลุ่มมาทางโคนช่อแผ่ออก 2 ข้างของก้านช่อ กลีบรองกลีบดอกมีสีออกแดง โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นกรวยปลายแยกเป็นแฉกแหลมๆ 5 แฉก กลีบดอกสีแดงคล้ำหรือสด 5 กลีบ มีขนประปราย ไม่ขยายบานออก
	ผล	เป็นฝักแบนๆ มีขนสีนํ้าตาลนุ่มคล้ายฝักฝาง
การขยายพันธุ์	เมล็ดหรือแยกหัว	
ฤดูกาลเก็บส่วนขยายพันธุ์	ฤดูหนาว	
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเจริญเติบโต	พบตามป่าเต็งรัง ป่าแดง และป่าเบญจพรรณ	
การใช้ประโยชน์	ทางอาหาร	ยอดอ่อน ใบอ่อน รับประทานเป็นผักสด แก่ล้มกับลาบ หรือนํ้าพริกแดง นํ้าพริกปลาร้า

ฤดูกาลที่ใช้ประโยชน์	ทางยา	ใบ เถา ราก ใช้กระทุ้งพิษไข้ ถินพิษยาเบื่อเมา ยาสั่ง ผิดสำแดง ถอนพิษ และแก้พิษไข้ทั้งปวง ขับพิษโลหิตและน้ำเหลือง แก้ท้องผูก ใช้ฝนกับน้ำหรือน้ำขาวข้าวหรือต้มดื่ม
	ฤดูร้อนและฤดูฝน	

กัญจนา ศิวิเศษ และคนอื่นๆ. 2542. ผักพื้นบ้านภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.